

## Zaključak

Zbog svoje ljepote i kreativnosti žena iz udruge DEŠA, mljetski vez danas se aplicira na mnogobrojne uporabne predmete (stolnjake, ženske torbice, ukrasne elemente za svečane haljine, podmetače, jastuke, etuije za naočale, uokvirene slike, platnene vrećice za lavande, ukrasne jastučice, straničnike i dr.) održavajući na taj način tradiciju rukotvorstva živom, ali i promovirajući na najbolji način baštinu i identitet otoka Mljeta.

Dugoročno gledano, ovakvi projekti revitaliziranja tradicije koji su usmjereni na razvoj odgovornog turizma, ne oživljavaju samo tradiciju, već oživljavaju život na otocima, koji su jedno od najslabije naseljenih područja Hrvatske.



Obnovljena djevojačka kapa



Obnovljeni tkani pas, dio mljetske nošnje

Projekt realiziran uz financijsku potporu:

- Ministarstva turizma RH
- Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva RH
- Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva RH

Voditelj projekta: Romana Hansal  
Autor letka: Romana Hansal  
Grafički dizajn: Ana Grgić



DEŠA - Dubrovnik, Frana Supila 8, 20 000 Dubrovnik  
tel: (+385 20) 420 145, fax: (+385 20) 411 033  
e-mail: [desa@du.t-com.hr](mailto:desa@du.t-com.hr), web: [www.desa-dubrovnik.hr](http://www.desa-dubrovnik.hr)



Ministarstvo turizma  
REPUBLIKE HRVATSKE



MINISTARSTVO GOSPODARSTVA, RADA I PODUZETNIŠTVA  
Ministry of Economy, Labour and Entrepreneurship



Cooperazione  
Ministero degli Affari Esteri



## OBNOVA I REVITALIZACIJA MLJETSKOG RUHA I VEZA

Živimo u vremenu kada je narodna nošnja očigledno postala dio tradicije koju rijetko odijevamo i javno pokazujemo. Nekada se njome isticao socijalni status osobe koja ju je nosila, odijevajući je prikladno dobi, godišnjem dobu ili godišnjim nadnevcima, a također je točno određivala odakle potječe osoba koja je nosi.

Proces napuštanja narodne nošnje zbivao se u Hrvatskoj postupno i nejednoliko, od sredine 19. st. sve do druge polovice 20. st. U istom se razdoblju za nju počelo zanimati građanstvo, smatrajući je, ne samo kulturnim dobrom već i jednim od sredstava za iskazivanje nacionalne pripadnosti, a seljačko tekstilno umijeće i mogućim gospodarskim resursom.

Nakon domovinskog rata, za revitalizaciju tradicionalnog ruha interes pokazuju razne nevladine organizacije. Jedna od njih, koja je i među najuspješnijima u Hrvatskoj je DEŠA iz Dubrovnika. DEŠA je već 1993. povratila uzgoj dudovog svilca u Konavle i time pomogla u obnavljanju konavoske nošnje, a danas se bavi obnovom i revitalizacijom mljetskog veza.

Uz financijsku potporu Ministarstva turizma i Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, DEŠA organizira radionicu Mljetskog veza koja se provodi u DEŠINIM prostorijama u Dubrovniku, te na otoku Mljetu, a sve u cilju popularizacije ovog zaboravljenog, autohtonog veza.





## Mljetsko starinsko ruho



Mljetsko starinsko ruho jedno je od ljepših nošnji južnog Jadrana i sastavljeno je od dva dijela, crvenog gunja koji se nosi preko bijele košulje. Košulja je renesansnog tipa sa širokim ovalnim izrezom oko vrata, obrubljenim ukrasnim stezanjem, a rukavi su obično u zapešću stegnuti i završavaju ošvicom ili napuštenim volanom. Ovo je tip nošnje s poramenicama, gdje je suknja pričvršćena na poramenice. Ovakav tip nošnje prostire se duž cijelog jadranskog područja, od Suska, Oliba, Zlarina, Lastova do Mljeta, a na kopnu na području Primoštena, zapadno od Šibenika do Kaštela kraj Splita (Radauš Ribarić, 1975). Suknja, tj. gunj koji se bojao broćom da bi se dobila ta zagasito crvena boja, podijeljena je na prednju i stražnju polovicu, sa karakterističnim otvorima na

bokovima u obliku slova V. Izrađena je od domaćeg sukna, crvenosmeđe boje za mlađe, te crne za starije žene. Na prsima i leđima nalazi se kvadratni komadić od pana, prsi na koje su pričvršćene poramenice (Radauš Ribarić, 1975). Ovaj tip suknje pripada vrsti nekrojenog ruha zbog čega Radauš Ribarić pretpostavlja da se taj tip javlja na ovom području među prvima kao gornji sloj, tj. prekriva srednjovjekovnu samostalnu dugu košulju. No ne može se utvrditi sa sigurnošću kada se to dogodilo (Radauš Ribarić, 1975).

Uspoređujući razvojni zakon nošnje sa dubrovačkom arhitekturom, a na temelju oblika nošnje, M. Gušić smatra da je čitava nošnja oblikovana usvajanjem kasnogotičkih oblika u doba rane renesanse, (Gušić, 1955: 129). Ovakva nošnja ističe erotsko, osobito bijelom košuljom - koja simbolizira čistoću, jednostavnost, čednost i suzdržanost, te crvenim gunjem – crvena boja koja je simbol plodnosti, mladosti i strasti.

Kada žena obuče to ruho, a pasom istkanim na tkanici stegne gunj čime dodatno naglašava struk, plisirani gunj, k tomu još otvorenih bokova, još više naglašava ženske attribute i njenom liku daje onaj, toliko muškom oku požudan, oblik pješčanog sata. Tako pažljivo i s predumišljajem skrojenom odjećom, istaknutog poprsja i istaknutih širokih bokova – isticale su plodnost i zamamnost svakim pokretom. I nije ni čudo što se jadni Marunko toliko pomamio za mladom Pavicom. Iz teorije komunikacije i informacije poznato je da je informativnije ono što je nepoznato, ono što ti može zagolicati maštu, a što će ti više od pogleda na takvu raskoš pokrivenih oblina.



## Mljetski vez – grana života

Mljetski vez je osnovni dekorativni element ženske nošnje koji se vezao na oglavlju, škufigi žene ili djevojačkoj počelici. Oglavlja su vrlo značajan dio ženske nošnje, bogata ne samo ukrasima nego i značenjima koje nose. Vezana su uz dob, status, namjenu (radna ili svečana), te stoga na vrlo uočljiv način govore o statusu žene, prigodi za koju se nose, ali i o ženinoj umješnosti vezenja. Iako se nalazi samo na oglavlju, izražava kreativno nadopunjavanje i isticanje posebnosti mljetske nošnje. Karakteristični i jedinstveni vez škufige izvezen je svilom



gdje će se izvesti grana s cvijetom, žabice i pome, a gdje listići.

Podloga se veze uglavnom crvenom bojom a motivi na njoj žutom i zelenom bojom. Vez su stare Mlječke, osim na pokrivalu za glavu, vezle i na plisiranom gunju koji je također sastavni dio nošnje. Originalni vez se radio svilom koju su žene same uzgajale i proizvodile.

Očito je da je plodnost, tj. briga za potomstvo bila iznimno važna u životu žitelja otoka Mljeta, jer ne bi ni vez na samoj škufigi izgledao tako kako izgleda. Vez predstavlja granu života – grančica na kojoj su listići, cvjetići, pomice i žabica, i sve to zamaskirano nitima crvene svile. Opet se vraćamo na crvenu boju koja nije samo simbol plodnosti već i apotropajska, štiti ženu, buduću majku od zlih pogleda i zlih sila. Listići, cvjetići i pomice, jasno asociraju na plodnost, bujanje prirode, dok je žabica simbol maternice.

